

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 : ทำตามลำดับขั้น

Application of Work Principles 4 of King Rama IX : Following sequential steps

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์
Chairoj Nopchalermpoj
บริษัทไฟเบอร์วัน จำกัด (มหาชน)
Fiberone Public Company Limited
Email : win@chairoj.net

Received: April 10, 2024; Revised: April 29, 2024; Accepted: April 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 คือ ทำตามลำดับขั้น หลักการทรงงานข้อนี้มีวิธีคิดที่น่าสนใจต่อการนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน ผลการวิเคราะห์พบว่า หลักการทรงงานในข้อนี้ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดเรียงลำดับหรือขั้นตอนการทำงาน โดยเริ่มจากการนำประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมดมาเรียงลำดับความสำคัญ และลำดับขั้นของการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยมีเทคนิคในการประยุกต์ใช้ดังนี้ 1) เริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นพื้นฐาน โดยมีการวางแผนและวางระบบพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ 2) สำรวจความคิดเห็นก่อนการดำเนินงาน เพื่อให้เห็น “องค์รวม” ของสิ่งที่เกิดขึ้นที่มาจากความต้องการอันแท้จริงของประชาชน ทุกความคิดเห็นที่ได้รับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจะช่วยเป็นฐานข้อมูลในการวางแผน กำหนดทิศทาง และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และลดข้อผิดพลาดเสียหายในงานที่ไม่จำเป็นที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต 3) วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากทุกทาง ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุด 4) วางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุมทั้งในด้านกิจกรรมการดำเนินงานและระยะเวลา 5) ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาความสมดุลในการทำงานให้เกิดขึ้นในภาพรวม ช่วยทำให้เกิดความร่วมมือ ไว้วางใจ และเกื้อกูลต่อกัน 6) ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยหรือไม่ หากมีอุปสรรคใดเกิดขึ้นจะได้หาแนวทางแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ทันท่วงที เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในทุกอุปสรรค ในเรื่องการทำตามลำดับขั้นนี้ หากมองในเชิงการพัฒนาจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้มั่นคง ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครัวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีโอกาสเตรียมตัว ตั้งตัว พร้อมจะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยนำความเจริญก้าวหน้าจากสังคมภายนอกเข้าไปพัฒนาคนภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นลำดับ

ต่อไป โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ และสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, หลักการทรงงาน, ทำตามลำดับขั้น

Abstract

This academic article aims to study the Application of Work Principles 4 of King Rama IX is following sequential steps. This principle is particularly interesting in terms of its analytical and evaluative implications for practical application. The analysis reveals that this principle underscores the importance of organizing sequences or steps of work, starting from prioritizing various issues and arranging the steps of problem-solving systematically. The following are the techniques for applying this principle : 1) Begin with the essentials by planning and establishing a foundational system for quality living and professional pursuits. 2) Gather feedback before proceeding with operations to understand the "big picture" of what arises from the genuine needs of the community. All received feedback, both quantitative and qualitative, serves as a database for planning, setting directions, and making systematic decisions aligned with genuine needs, thus reducing potential errors or damages in unnecessary tasks in the future. 3) Analyze possibilities thoroughly through a step-by-step thinking process to choose the most worthwhile path. 4) Plan meticulously and tightly, both in terms of operational activities and timelines. 5) Execute tasks systematically to maintain balance in overall work, fostering cooperation, trust, and mutual support. 6) Monitoring and Evaluation for improvement and development. This facilitates an understanding of progress and whether the outcomes are successful or not. If obstacles arise, solutions can be promptly sought to ensure successful completion despite challenges. Regarding the implementation of these sequential steps, from a developmental perspective, it's evident that His Majesty King Bhumibol Adulyadej emphasized "human development." This begins with establishing a solid foundation starting from individual, household, community, and village levels, ensuring resilience and readiness for development. Progress then extends from the internal community to external society, focusing on necessity and suitability, empowering individuals to be self-reliant and seamlessly integrate into external society.

Keywords : Application, Work Principles 4 of King Rama IX, Following sequential steps.

บทนำ

ในการทรงงานของพระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นสำหรับประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณสุขโรคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้...” (สำนักงาน กปร., 2559)

หลักการทรงงานข้อนี้มีวิธีคิดที่น่าสนใจต่อการนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน (เมธา หริมเทพาธิป, 2559) หลังจากที่ได้ศึกษาหลักการทรงงานข้อที่ 1 (การศึกษาอย่างเป็นระบบ) (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567ก) หลักการทรงงานข้อที่ 2 (ระเบิดจากข้างใน) (ชิสภา กัญยาวิริยะ, 2565) และหลักการทรงงานข้อที่ 3 (แก้ปัญหาที่จุดเล็ก) (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567ข) มาแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการทำงานตามลำดับขั้นเพื่อให้เกิดผลของการปฏิบัติจากขั้นตอนที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีลำดับการทรงงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ในการดำเนินการโครงการใดก็ตาม จะทรงมีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและแผนที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ทราบถึงสภาพในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างละเอียดก่อนเสมอ ทรงหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลล่าสุด อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้มีพระราชดำริอยู่เสมอว่า พระราชดำริของพระองค์เป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น เมื่อรัฐบาลได้ทราบแล้ว ควรไปพิจารณาวิเคราะห์ถ่วงถ่วงตามหลักวิชาการก่อน เมื่อมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์คุ้มค่า และเห็นควรทำ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาตัดสินใจเอง และในกรณีที่วิเคราะห์พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมสามารถล้มเลิกได้

เมื่อจัดทำโครงการเสร็จเรียบร้อย และผ่านการพิจารณาจากหน่วยเหนือตามลำดับขั้นตอน จนถึงการอนุมัติโครงการและงบประมาณแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการปฏิบัติงานในทันที โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและประสานแผนต่าง ๆ ให้แต่ละหน่วยงานได้ดำเนินการ

สนับสนุนสอดคล้องกัน และ/หรืออาจจัดตั้งองค์กรกลางที่ประกอบด้วยแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ควบคุมดูแลให้การดำเนินการต่างเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ มีการติดตามผลงาน ประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้าและติดตามผลงานต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในกรณีที่เกิดมีปัญหาคืออุปสรรคต่าง ๆ จะทรงชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ให้สำเร็จลุล่วงไป หลักการทรงงานนี้เป็นหลักการทรงงานที่ดีและยังสำคัญกับการทำงานและวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะให้งานออกมาดีเป็นระบบระเบียบ (เศรษฐกิจพอเพียง, 2567)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 : ทำตามลำดับขั้น เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา สร้างความเข้าใจต่อหลักการทรงงานข้อนี้ไปสู่การเสนอเทคนิคการประยุกต์ใช้ต่อไป

วิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา

การลงมือทำเพื่อให้เกิดผลจริง ถือว่าเป็นการทำตามแนวทางปฏิบัตินิยม (pragmatism) เน้นการลงมือทำได้จริง สิ่งที่ทำได้จริงจึงเป็นสิ่งดี สิ่งปฏิบัติใด ๆ ล้วนมีขั้นตอนในการปฏิบัติ มนุษย์จึงต้องวางลำดับขั้นของสิ่งที่จะต้องทำ แล้วค่อย ๆ ลงมือทำไปทีละขั้น ระหว่างที่ทำก็พิจารณาผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่ควรจะเป็นหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามสิ่งที่คาดไว้ ก็ลงมือทำขั้นถัดไป ถ้าไม่เป็นดังที่คาดก็ต้องพิจารณาหาข้อผิดพลาดเพื่อที่จะเรียนรู้และหาทาง แก้ไขโดยอาจมีการปรับขั้นตอนได้ การทำงานอย่างเป็นระบบย่อมเกิดขึ้นได้จากคนที่คิดสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ (systemic thinking) ส่วนคนที่พิจารณาผลที่เกิดขึ้น (output) ว่าเป็นประสิทธิภาพ หรือผลลัพธ์ (outcome) ว่าเป็นประสิทธิผลย่อมเป็นคนที่คิดทุกอย่างในเชิงระบบที่มีความสัมพันธ์กัน (systematic thinking) กระบวนการคิดได้และได้ความรู้อย่างเป็นระบบนี้ถือว่าเป็น scientific learning เป็นการเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้ และมองสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามีผลต่อสิ่งอื่นในทางดีอย่างไร (impact) เพราะสิ่งที่ทำจะต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น สำหรับการพัฒนาจึงมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับต่าง ๆ ของสังคม สำหรับการลงมือพัฒนาประเทศนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพิจารณาถึงปัจจัยพื้นฐานของประชาชน คือ การอยู่รอดได้ (survival) นั่นคือ ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วย ดังนั้นจึงทรงประทานความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข ในสมัยก่อนการแพทย์และการรักษามีค่าใช้จ่ายสูง และไม่ได้จัดให้มีบริการได้ทั่วถึงเช่นในปัจจุบันที่มีระบบสาธารณสุขที่ดีกว่ามาก แนวคิดสำคัญคือมนุษย์ที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะมีความแข็งแรงพอที่จะทำงานต่าง ๆ และสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ การพัฒนาขั้นถัดไปคือคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีวิตปกติ คือการมีบ้านอยู่อาศัย มีน้ำประปาไว้ใช้ มีไฟฟ้าแสงสว่าง ซึ่งเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่รัฐควรมีสัญญาประชาคมไว้ในการจัดให้แก่ ประชาชน ต่อจากนั้นในการประกอบอาชีพ ย่อมต้องการปัจจัยช่วยเหลือ เช่น ทำเกษตรย่อมต้องการน้ำ ต้องการถนนเพื่อขนส่งสินค้าทางการเกษตร หากแต่ในการจัดหาแหล่งน้ำ เช่น การสร้างเขื่อน หรือการทำถนน ย่อมต้องมีการรบกวนหรือจัดการกับธรรมชาติ จึงต้องมีการศึกษา พิจารณาผลในเชิงวิชาการ ในการนี้จะต้องพิจารณาภูมิปัญญา

ท้องถิ่นรวมไปถึงเทคโนโลยีทางเลือกอื่นเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อนำมาร่วมปรับใช้ ที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2558)

เทคนิคการประยุกต์ใช้

หลักการทรงงานในข้อนี้ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดเรียงลำดับหรือขั้นตอนการทำงาน โดยเริ่มจากการนำประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมดมาเรียงลำดับความสำคัญ และลำดับขั้นของการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยมีเทคนิคในการประยุกต์ใช้ดังนี้

1. เริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นพื้นฐาน

สิ่งจำเป็นพื้นฐานที่สุดต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม ล้วนต้องเริ่มต้นจากการมีสุขภาพที่แข็งแรง เพื่อให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างประโยชน์สุขต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ดังนั้น การรู้จักรับผิดชอบและดูแลสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้เป็นปกติหรือสมดุลจึงเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อสามารถรับผิดชอบและดูแลตนเองได้แล้ว ก็เริ่มขยายความรับผิดชอบและการดูแลไปยังครอบครัว ชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งจะเกิดการแก้ปัญหาและแนวทางพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมต่อไป (อัจฉรา อยุทศิริกุล, 2561)

เมื่อเห็นถึงความสำคัญพื้นฐานนี้ ในลำดับถัดไปก็จะคำนึงถึงเหตุปัจจัยแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดสุขภาวะที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมโดยรวม ดังนั้น จึงมีการวางแผนและวางระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะการทำงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมกับคนในสังคมที่มีความหลากหลาย จำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงความต้องการของผู้ร่วมงาน เพื่อวางแผนในการสร้างสิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่การทำงานให้ตอบโจทย์ในทุกมิติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกิจกรรมที่ทำร่วมกัน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิต ความปลอดภัยหรือสุขภาพที่ดีของทุก ๆ คน

2. สำนวความคิดเห็นก่อนการดำเนินงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษาโดยเริ่มจากการสำรวจ (survey) ความสุขทุกข์ในวิถีชีวิตของราษฎรในแต่ละ “ภูมิสังคม” ด้วยหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” ดังนั้น พระองค์จึงตรัสว่า “ฉันทรงราชย์ 2 ปีแรก ฉันทไม่มีผลงาน เพราะฉันทยังไม่รู้ว่าราษฎรต้องการอะไร” นั่นก็เพราะพระองค์ต้องการเห็น “องค์กรวม” ของสิ่งที่เกิดขึ้นที่มาจากความต้องการอันแท้จริงของประชาชน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการสำรวจความคิดเห็นก่อนการดำเนินงาน

การสำรวจความคิดเห็นก่อนการดำเนินงานสามารถทำได้หลากหลายวิธี ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในเชิงปริมาณ เช่น การแจกแบบสอบถามให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในงานได้ช่วยกันประเมินและทำสถิติประมวลผลออกมา เป็นต้น ในเชิงคุณภาพ เช่น การจัดประชุมปรึกษาหารือ การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นต้น หัวใจสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในงานทั้งหมด ทุกความคิดเห็นที่ได้รับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจะช่วยเป็นฐานข้อมูลในการ

วางแผน กำหนดทิศทาง และช่วยในการตัดสินใจต่อการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และลดข้อผิดพลาดเสียหายในงานที่ไม่จำเป็นที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

3. วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากทุกทาง

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility) หรือการวิเคราะห์ความเป็นไปได้จากทุกทางในการดำเนินงาน ต้องผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน เช่น ทำเพื่อใคร หรือทำไมต้องทำโครงการนี้ จากนั้นจึงตั้งคำถามว่า “ได้ไหม” เช่น

ทำไมต้องทำวิธีนี้ ทำวิธีอื่นได้ไหม?

ทำไมต้องทำเวลานี้ ทำเวลาอื่นได้ไหม?

ทำไมต้องซับซ้อน ทำให้เรียบง่ายกว่านี้ได้ไหม?

ทำไมได้ประโยชน์แค่นี้ ทำให้เกิดประโยชน์มากกว่านี้ได้ไหม?

ทำไมต้องทำพื้นที่นี้ ทำพื้นที่อื่นได้หรือไม่?

กระบวนการคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การสร้างทางเลือกที่เป็นไปได้ในหลาย ๆ ทาง จากนั้นจึงเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุดต่อการดำเนินงาน ณ เวลานั้น คุ้มค่าในที่นี่ ได้แก่ ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด นั่นเอง

การจะเลือกแนวทางใด ๆ การตัดสินใจเป็นเรื่องที่สำคัญ ในทางธุรกิจทั่วไปนั้น คุ้มค่าอยู่ที่ผลกำไรต่อการลงทุนในแต่ละครั้ง ทุกการลงทุนที่สร้างผลกระทบเชิงบวกหรือกำไรให้เกิดขึ้นกับองค์กร ก่อให้เกิดความพอใจต่อนักลงทุนหรือผู้ถือหุ้น ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่จะส่งผลเสียกลับมายังบริษัทในอนาคต ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ดังนั้น การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจึงคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ ที่กระทบต่อความคุ้มค่าในทางธุรกิจ เช่น

- การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านตลาด (Market Feasibility) เช่น ความเป็นไปได้ของสินค้าหรือบริการที่ผลิต มีความเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าหรือผู้ที่เข้ามาใช้บริการ เป็นต้น

- การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงิน (Financial Feasibility) เช่น ความเป็นไปได้ของจำนวนเงินลงทุนที่สามารถจัดหาได้ หรือความเป็นไปได้ในการบริหารกระแสเงินสดของธุรกิจ หรือแม้แต่วินัยความเป็นไปได้ในแง่ของความคุ้มค่าในการลงทุนต่าง ๆ ของโครงการ

- การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการผลิต (Production Feasibility) เช่น ความเป็นไปได้ของการผลิตสินค้าหรือบริการได้จริง ทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ ราคา และเวลาในการผลิต เป็นต้น

- การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านโมเดลธุรกิจ (Business Model Feasibility) เช่น ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบธุรกิจที่จะสามารถสร้างรายได้และกำไร สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง เป็นต้น

- การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านกฎหมาย (Law & Regulation Feasibility) เช่น ความเป็นไปได้ของสินค้าหรือบริการที่เกิดขึ้นนั้นจะผ่านกฎข้อบังคับตามที่กฎหมายกำหนด หรือมีกฎหมายรับรองสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจริง

หากเป็นโครงการที่ใหญ่หรือเมกะโปรเจกต์ที่มีแนวโน้มในการสร้างผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมาก หรือต่อชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ก็จำเป็นต้องวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียด รอบคอบ เพราะโครงการในลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่จะต้องใช้เงินลงทุนมหาศาล ยังอาจต้องใช้เวลาเพื่อแลกกับความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น หากเสียค่าใช้จ่ายมากและเสียเวลาแต่ไม่คุ้มค่าในการลงทุน ทั้งยังสร้างผลกระทบต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในเชิงลบในระดับที่คนทั่วไปปรับไม่ได้ ก็จะส่งผลเสียต่อการดำเนินโครงการได้ เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปได้จากทุกทางเพื่อเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุด

4. วางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุม หลังจากที่ได้ศึกษาความเป็นไปได้จากทุกทางและตัดสินใจเลือกแนวทางที่คุ้มค่าที่สุดแล้ว จากนั้นจะเข้าสู่ขั้นตอนของการวางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุมทั้งในด้านกิจกรรมการดำเนินงานและระยะเวลา (Action Plan & Time Line)

คำว่า “รอบคอบ” หมายถึง ความรอบรู้ถึงเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญของงานที่มีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลว ผู้วางแผนจะต้องรู้ว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ทำไม (Why) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) อย่างไร (How) มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง (How to)

คำว่า “รัดกุม” หมายถึง การนำสิ่งที่รู้ได้แก่ ข้อมูลหรือสถิติต่าง ๆ มาประเมินค่าเพื่อให้เห็นคุณและโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์และเปล่าประโยชน์ สิ่งที่คุ้มค่าและไม่คุ้มค่า และเลือกเอาสิ่งดีจากทุกทางมาปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันก็คิดแผนสำรองหรือแผนปฏิบัติการสำหรับป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเพื่อเป็นมาตรการป้องกันความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องทุกคน

5. ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ เมื่อโครงการผ่านการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว ทราบถึงกิจกรรมการดำเนินงานและระยะเวลาในการทำงานแล้ว ภาระงานจะถูกมอบหมายไปยังผู้รับผิดชอบในแต่ละหน่วยงาน การดำเนินงานที่เป็นระบบจะต้องได้การอนุมัติการขอใช้แผนในเบื้องต้น เพราะแผนงานเป็นตัวกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณที่เกิดขึ้น หากการดำเนินงานใด ๆ ที่ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดร่วมกันหรือตามที่ตกลงกันไว้ ย่อมมีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวเพราะไม่ตรงประเด็นการทำงาน เนื่องด้วยทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม ดังนั้น การดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบจึงช่วยรักษาความสมดุลในการทำงานให้เกิดขึ้นในภาพรวมปราศจากการแข่งขันหรือการทับซ้อนของงานที่ทำ เมื่อแต่ละฝ่ายดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบพร้อมกำหนดตัวบุคคลเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลอย่างชัดเจน จะช่วยทำให้เกิดความร่วมมือ ใจกว้างใจ และเกื้อกูลต่อกัน

6. ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Monitoring & Evaluation)

คำว่า “ติดตาม” และคำว่า “ประเมินผล” ทั้งสองคำดังกล่าวนี้มีวิธีทำงานที่ต่างกัน

การติดตาม (Monitoring) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่มีการกำหนดไว้แล้ว เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน หรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น จุดเน้นที่สำคัญของการติดตาม คือ การปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบ ควบคุม กำกับกับการปฏิบัติงานของโครงการ การติดตามจะเกิดขึ้นในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ การประเมินผลจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของโครงการ นับตั้งแต่ก่อนตัดสินใจจัดทำโครงการ ในขณะดำเนินงานในช่วงระยะต่าง ๆ และเมื่อโครงการดำเนินงานเสร็จแล้ว หรือประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ บางมิตินำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของโครงการว่า บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง

ดังนั้น ในการทำงานแต่ละขั้นตอนจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามประเมินผล พร้อมรายงานผลเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยหรือไม่ หากมีอุปสรรคใดเกิดขึ้นจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้ทัน่วงที เพื่อให้งานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีในทุกอุปสรรค (เมธา หริมเทพาธิป, ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ วัชรารัตน์ สุนทรนาเวศ, 2566)

ในเรื่องการทำตามลำดับขั้นนี้ หากมองในเชิงการพัฒนาจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้มั่นคง ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครีวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีโอกาสเตรียมตัว ตั้งตัว พร้อมจะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยนำความเจริญก้าวหน้าจากสังคมภายนอกเข้าไปพัฒนาคนภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นลำดับต่อไป โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ และสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก

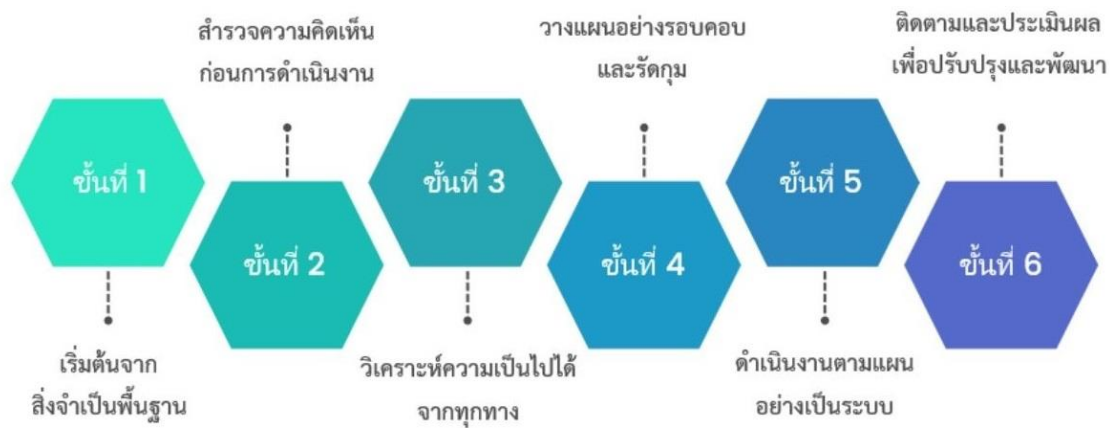
ทำตามลำดับขั้นแล้วดีอย่างไร

1. ทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของงาน ช่วยสร้างพื้นฐานการทำงานที่มั่นคงที่สามารถรองรับการขยายผลของงานในอนาคต
2. ช่วยให้เกิดความประหยัด ดำเนินงานได้อย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป
3. ทำให้งานดำเนินไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้
4. ช่วยลดอุปสรรคต่าง ๆ ในระหว่างการทำงาน
5. ช่วยให้ทุกหน่วยงานรู้ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น เกิดการทำงานที่ประสานสอดคล้อง ไม่ก้าวถ่างงานของกันและกัน แต่ช่วยเสริมกันและกันตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อที่ 4 สู่การประยุกต์ใช้ ทำให้เกิดการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเทคนิคในการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 เรียกว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 : ทำตามลำดับขั้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 คือ ทำตามลำดับขั้น

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 : ทำตามลำดับขั้น

1) เริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นพื้นฐาน โดยมีการวางแผนและวางระบบพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ 2) สำรวจความคิดเห็นก่อนการดำเนินงาน เพื่อให้เห็น “องค์รวม” ของสิ่งที่เกิดขึ้นที่มาจากความต้องการอันแท้จริงของประชาชน ทุกความคิดเห็นที่ได้รับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจะช่วยเป็นฐานข้อมูลในการวางแผน กำหนดทิศทาง และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และลดข้อผิดพลาดเสียหายในงานที่ไม่จำเป็นที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต 3) วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากทุกทาง ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุด 4) วางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุม ทั้งในด้านกิจกรรมการดำเนินงานและระยะเวลา 5) ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาความสมดุลในการทำงานให้เกิดขึ้นในภาพรวม ช่วยทำให้เกิดความร่วมมือ ใจกว้างใจ และเกื้อกูลต่อกัน 6) ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยหรือไม่ หากมีอุปสรรคใดเกิดขึ้นจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้ทันท่วงที เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในทุกอุปสรรค ในเรื่องการทำตามลำดับขั้นนี้ หากมองในเชิงการพัฒนาจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้มั่นคง ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล คริวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีโอกาสเตรียม

ตัวตั้งตัวพร้อมจะรับการพัฒนาเสียก่อนแล้วจึงค่อยนำความเจริญก้าวหน้าจากสังคมภายนอกเข้าไปพัฒนาคนภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นลำดับต่อไป โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ และสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก

บทสรุป

หลักการทรงงานในข้อที่ 4 คือ ทำตามลำดับขั้น ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดเรียงลำดับหรือขั้นตอนการทำงาน โดยเริ่มจากการนำประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมดมาเรียงลำดับความสำคัญ และลำดับขั้นของการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยมีเทคนิคในการประยุกต์ใช้ดังนี้ 1) เริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นพื้นฐาน โดยมีการวางแผนและวางระบบพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ 2) ตรวจสอบความคิดเห็นก่อนการดำเนินงาน เพื่อให้เห็น “องค์รวม” ของสิ่งที่เกิดขึ้นที่มาจากความต้องการอันแท้จริงของประชาชน ทุกความคิดเห็นที่ได้รับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจะช่วยเป็นฐานข้อมูลในการวางแผน กำหนดทิศทาง และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง และลดข้อผิดพลาดเสียหายในงานที่ไม่จำเป็นที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต 3) วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากทุกทาง ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุด 4) วางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุม ทั้งในด้านกิจกรรมการดำเนินงานและระยะเวลา 5) ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาความสมดุลในการทำงานให้เกิดขึ้นในภาพรวม ช่วยทำให้เกิดความร่วมมือ ไว้วางใจ และเกื้อกูลต่อกัน 6) ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปด้วยความเรียบร้อยหรือไม่ หากมีอุปสรรคใดเกิดขึ้นจะได้หาแนวทางแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ทันท่วงที เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในทุกอุปสรรค ในเรื่องการทำตามลำดับขั้นนี้ หากมองในเชิงการพัฒนาจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้มั่นคง ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครัวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีโอกาสเตรียมตัว ตั้งตัว พร้อมจะรับการพัฒนาเสียก่อนแล้วจึงค่อยนำความเจริญก้าวหน้าจากสังคมภายนอกเข้าไปพัฒนาคนภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นลำดับต่อไป โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ และสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก

เอกสารอ้างอิง

- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2558). “หลักคุณภาพในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับปรัชญา
หลังนวยุค : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน”. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- _____. (2567ก). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ. *วารสาร
สถาบันพอดี*, 1(1), 38-53.
- _____. (2567ข). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 : แก้ปัญหาที่จุดเล็ก. *วารสารสถาบันพอดี*,
1(3), 33-40.
- ชิสา กัญยาริยะ. (2565). ระเบิดจากข้างใน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. *วารสารวิจัยธรรม
ศึกษา*, 5(2), 250-256.
- เมธา หริมเทพาธิป, ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ วัชรารัตน์ สุทรทวนาเวศ ณ. (2566). ทำตามลำดับขั้น :
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(2), 54-63.
- เมธา หริมเทพาธิป. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรง
งานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 4(1), 120-132.
- เศรษฐกิจพอเพียง. *ทำตามลำดับขั้น*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/view/biaceconomy/เรียนรู้หลักการทรงงานข้อ4ทำตามลำดับขั้น> [19 มีนาคม 2567]
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.).
(2559). *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ :
สำนักงาน กปร.
- อัจฉรา อยุทศิริกุล. (2561). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน
มัธยมศึกษา. *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.